

Hogyan vezessünk egy országot?

Az ideális kormányzás – választói szemmel

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2023. június

Ha kíváncsiak vagyunk, hogy melyik pártot szeretnék kormányon látni a magyar választók, viszonylag egyszerűen felmérhető. A választók többsége tudja, kire szavazna, és erről gyakran nyilatkoznak is közvélemény-kutatásokban, interjúkban. Ha azonban nem arra vagyunk kíváncsiak, milyen színű a magyarok szerint az ideális kormány, hanem arra, hogy milyen elvekhez tartja magát, sokkal kevesebb információ áll a rendelkezésünkre. Sok kutatás foglalkozik a magyar választók pártpreferenciájával, szakpolitikai véleményével, de kevés szó esik arról, milyen kormányzási elvekkel értenek egyet. A modern demokráciák elvileg hasonló alapelvekre, demokratikus minimumra épülnek, de nincs két ugyanolyan ország, és egyes elvek eltérő hangsúllyal jelennek meg különböző országok politikai kultúrájában, legyen szó akár a kormányzás módjáról vagy a választók elvárásairól. Mennyire fontos például a hagyományok megőrzése? Érdemes feladni érte az ország fejlődését? Fontos-e, hogy az állam szolidáris legyen, vagy mindenki a saját sorsáért felelős? Egyáltalán mennyire fontos, hogy a kormány betartsa az ország törvényeit? Szentesíti a cél az eszközt? Összességében mennyire gondolkodunk különbözően az ideális kormányzásról? Van összefüggés a választók pártpreferenciája és a kormányzással kapcsolatos felfogása között? Van olyan társadalmi minimum, amiben egyet tudunk érteni? Erre keresi a választ a Republikon Intézet legújabb elemzése.

Kutatásunkban ¹ azt vizsgáltuk, mennyire azonosulnak a válaszadók egyes kormányzási elvekkel. 1-től 5-ig terjedő skálán fejezhették ki, mennyire értenek egyet az általunk megadott állításokkal, amelyek mindegyike egy-egy alapvető kormányzási filozófiához kapcsolódik. Olyan kormányzási elveket választottunk, amelyek véleményünk szerint megfelelően lefedik a választókban felmerülő különböző elvárásokat és értékrendeket; így végül hat alapvető elv társadalmi beágyazottságát vizsgáltuk: tekintélyelvűség, jogállamiság, individualizmus, szolidaritás, haladás és hagyomány².

A kérdés segítségével meg tudjuk alkotni azt a kormányzati profilt, ami az egyes választói csoportok számára kívánatos. Össze tudtuk hasonlítani továbbá az általunk vizsgált hat kormányzási elv egymáshoz viszonyított fontosságát a magyar társadalomban, illetve a kormánypárti és ellenzéki szavazók egymáshoz, valamint a teljes népességhez viszonyított elvi beállítottságát.

---

¹ A kutatás 1000 fő személyes megkérdezésével készült 2023. március 24. és április 10. között; nemre, korra, iskolai végzettségre és lakóhelyre reprezentatív. Hibahatár +-3,1%.

² A kapcsolódó állítások a következők voltak: Magyarországnak olyan kormányra van szüksége, amelyik... tekintélyelvűség: "nem csak beszél, hanem ha kell, oda is üt", jogállamiság: "betartja a törvényeket, akkor is, ha ezzel csak lassabban tudja megvalósítani a céljait", individualizmus: "érdemeik alapján jutalmazza az embereket", szolidaritás: "segít a rászorulókon függetlenül attól, hogy mennyire hasznos tagjai a társadalomnak", haladás: "a haladás mellett elkötelezett, akár egyes nemzeti hagyományok feladása árán is", hagyomány: "a haladást csak a hagyományos magyar értékek védelmével együtt tartja megvalósíthatónak".

EREDMÉNYEK

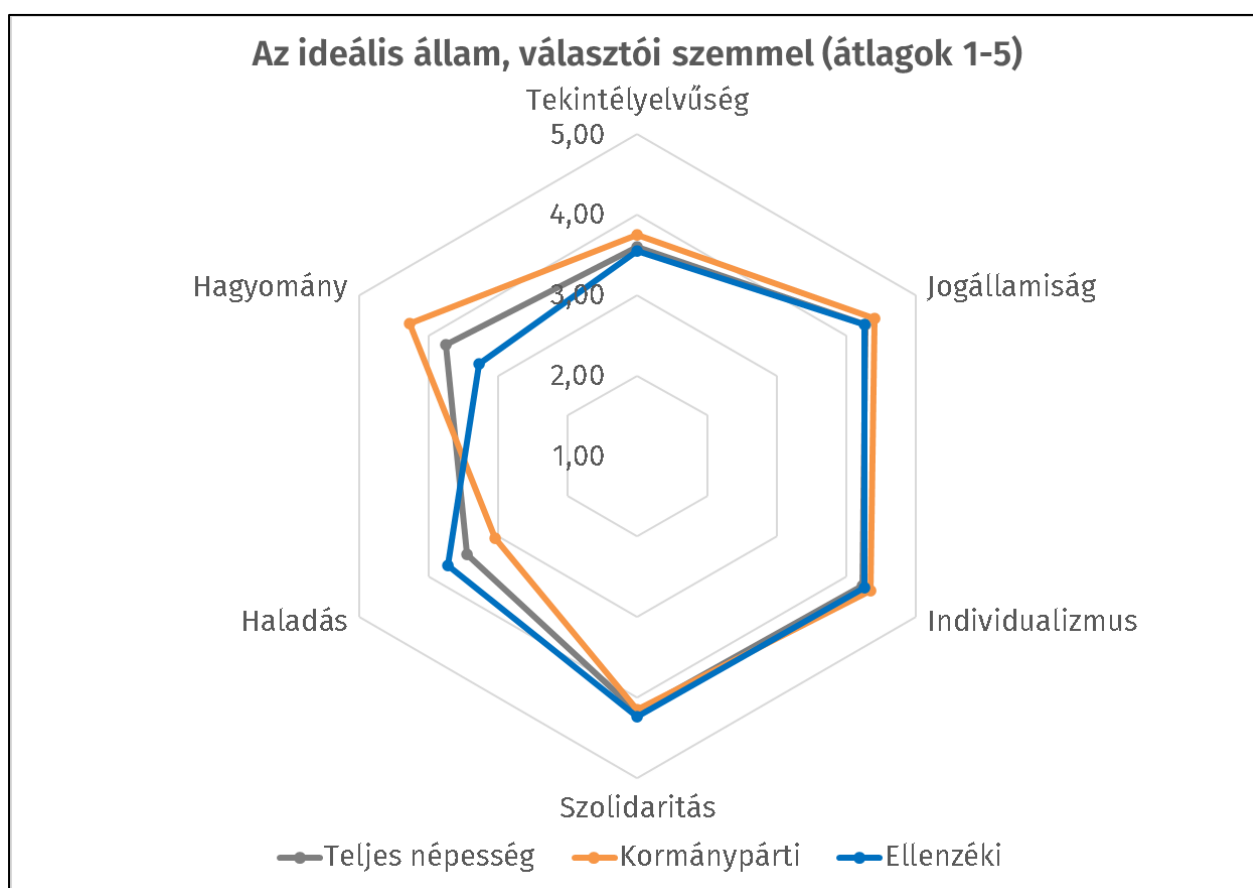
Először érdemes megvizsgálni a teljes népességben megfigyelhető véleményeket. Összességében elmondható, hogy a vizsgált elvek egyike sem volt kimondottan elutasított, persze azért vannak különbségek. A teljes népeiséget tekintve a legalacsonyabb értékelést a haladás kapta, 3,45-ös átlaggal ez is egy meglehetősen jó osztályzat, azaz a nagy képet nézve nincs olyan kormányzási elv, amit következetesen elutasít a magyar társadalom. A válaszadók számára a jogállamiság volt a legfontosabb érték, az, hogy a kormány a törvények betartásával vezesse az országot. A maximum elérhető 5,00-s értékelésből 4,27-et szerzett a jogállamiság gondolata, így kiemelten fontos a választók számára. Az individualizmus sem áll távol a magyar népeiségtől, a többség egyetért azzal a gondolattal, hogy mindenki érdemei szerint részesüljön a rendelkezésre álló javakból. A kép teljessége érdekében persze fontos megállapítani, hogy a szolidáris kormányzást is támogatják a válaszadók, ami némileg ellentmondásos, de nem váratlan eredmény.

Kormányzási alapelvek értékelése (átlag, 1-5)			
	Teljes népesség	Kormánypárti	Ellenzéki
Tekintélyelvűség	3,60	3,75	3,55
Jogállamiság	4,27	4,41	4,27
Individualizmus	4,23	4,35	4,26
Szolidaritás	4,18	4,15	4,24
Haladás	3,45	3,05	3,73
Hagyomány	3,76	4,28	3,28

1. ábra: Kormányzási alapelvek értékelése egyes választói csoportokban (átlag 1-5)

Ezután érdemes megvizsgálni, milyen különbségeket figyelhetünk meg a választók pártpreferenciája szerint. A kormánypárti szavazókat vizsgálva megfigyelhetünk bizonyos eltéréseket a teljes népeiséghöz képest. Kiugróan magasra értékelt a Fidesz-KDNP szavazói körében a jogállamiság elve. Tekintve, hogy a kormánypártok újabb és újabb korrupciós botrányok, sőt az EU-s források befagyasztása után is kitartottak a pártjuk mellett, gondolhatnánk, hogy ezeket a szavazókat nem érdekli a jogállamiság, azonban ez téves elképzelés. Egy külön kutatást is megérne, hogy megvizsgáljuk, mit értenek egyes választók jogállamiság alatt, az viszont kétségtelen, hogy a kormánypártiak szerint a Fidesz-KDNP képviseli azt. Éppen azért, amikor felrójuk a kormánypárti szavazóknak, hogy szemet hunynak a

demokrácia leépítése felett, a jogállamiság felértékelésével azt a jelzést adják le ezek a válaszadók, hogy szerintük a Fidesz-KDNP betartja a törvényeket, és ezzel a saját gondolkodásukat és pártpreferenciájukat igazolják. Emellett, a kormánypárti szavazók körében láthatóan az individualizmus felé billen a mérleg a szolidaritás helyett, ez logikus annak fényében, hogy a Fidesz-KDNP hatalomra kerülése óta a munka alapú társadalom elvét képviseli, és az „aki nem dolgozik, ne is egyék” mentalitás erősen jelen van a támogatói bázisban is. A tekintélyelvűség 3,75-ös pontszámmal kevésbé fontos, mint az előbb felsorolt elvek, azonban a teljes népességhez viszonyítva (3,60) a kormánypártiak érezhetően magasabbra értékelték. A kormánypárti táborban papírforma szerint felértékelődik a hagyományok fontossága is. Ez a Fidesz-KDNP politikai kommunikációjának gerincét adja, így a két politikai tömb közötti legfőbb törésvonalat is képezi. Ezzel ellentétben az egész kutatás legalacsonyabb értékét akkor kapjuk, ha a kormánypártiakat a haladásról kérdezzük, ugyanis a haladás elve mindössze 3,05-ös pontszámot szerzett, azaz éppen, hogy nem ellenzik a Fidesz-KDNP szavazói.

2. ábra: Az egyes kormányzási elvek támogatottsága a politikai táborokban (átlag)

Az ellenzékieknél is a jogállamiság viszi a prímet. Természetes, hogy ezt fontosnak tartják az ellenzéki válaszadók, hiszen ez az, amit a jelenlegi magyar állammal

kapcsolatban leginkább hiányolnak. A kormánypárthoz képest az ellenzéki szavazók számára kevésbé fontos az individualizmus, de itt is jelen van az érdem szerinti elosztás igénye. Különösen a kormánypárthoz képest erősebben megjelenik a szolidaritás fontossága, amely 4,24-es értékelést kapott. A tradicionálisan szociális beállítottságú magyar társadalomban az ellenzéki szavazók körében kiemelten helyet kapnak a baloldali értékek. A haladás mind a teljes mintához, mind a kormánypártiakhoz képest fontos a válaszadók ezen csoportja számára (3,73). Bár az ellenzékiek kevésbé értenek egyet azzal, hogy a hagyományokat mindenáron védeni kell (3,28), mégis fontosabb számukra a hagyományok védelme, mint a kormánypártiak számára a haladás filozófiája (3,05).

Ha csak olvassuk ezeket a sorokat, úgy tűnhet, valóban mély társadalmi különbségek vannak a két fő politikai tábor között, azonban mindent összevetve (3. ábra) azt kell mondanunk, hogy meglehetősen homogén a magyar társadalom ideális kormányzásról alkotott képe, és ez alól csak a hagyomány-haladás tengelyen tapasztalható komoly kilengés. Vannak finomabb árnyalatok: az ellenzékiek szolidárisabbak, a kormánypártiak tekintélyelvűek és individuálisabbak, de összességében a fő törésvonal nem itt rajzolódik ki. A magyarságban általánosan jelen van a jogállam iránti elvárás, a szolidaritás, a tekintélyelvűség, ami talán történelmi maradvány. A túlnyomó többség egy olyan, demokratikus jogállamban szeretne élni, ahol az állam aktív szerepet vállal.